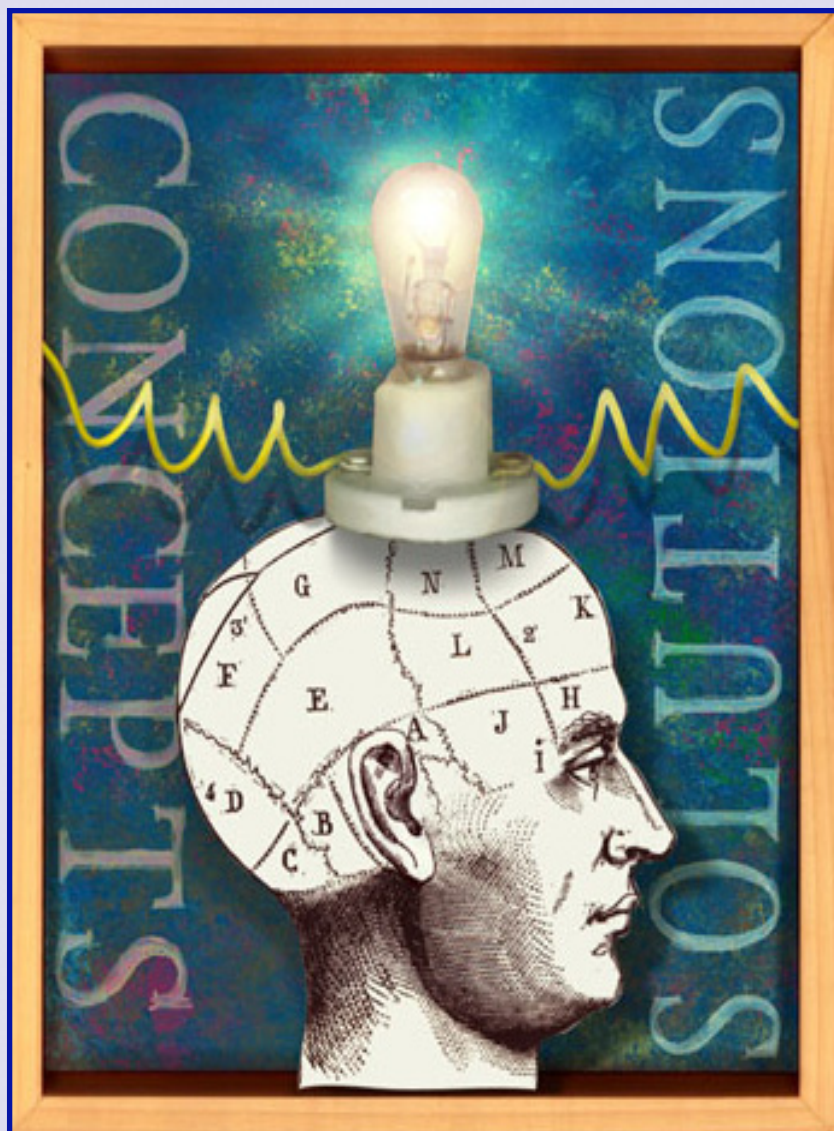

TEMA BROJA

Zaštita intelektualne svojine – evropski propisi i crnogorska praksa

INTERVJU
Renata Vitez,
koordinatorka
Twinning
programa u
Crnoj Gori

ANALIZA

Hoće li vlast i opozicija
uspjeti da ispoštuju preporuku
Savjeta ministara EU da brzo
usvoje novi Ustav?

UVODNIK

Pobjednička koalicija na prvim parlamentarnim izborima nakon obnove državne nezavisnosti zvala se "Za evropsku Crnu Goru". Ali evropsku Crnu Goru ne podržava samo 48% birača, koliko je vladajuća koalicija dobila glasova, nego skoro 80% građana Crne Gore. To već par godina unazad pokazuju sva istraživanja javnog mnjenja, vrlo jasno upozoravajući i vladajuće i opozicione lidere da oko evropske integracije Crne Gore ne smije biti političkog nadgornjavanja. Ne samo zato što se na taj način gubi vrijeme, nego se i Briselu šalje poruka koja mu se najmanje sviđa. Svjestan valjda ozbiljnih upozorenja iz sjedišta EU, vođa vladajuće koalicije ponudio je svim opozicionim strankama "da zajedno podijele odgovornost" i, ako žele, uđu u novu vladu. Od dijela opozicije odmah je dobio odgovor da im ne pada na pamet da paktiraju sa vlašću, ali je zato iz Pokreta za promjene, pojedinačno najjače opozicione stranke, stigla interesantna kontra ponuda – ako ste stvarno zainteresovani za istinske reforme i uvođenje evropskih standarda, možemo sarađivati i van vlade. Na primjer, tako što bi dobili prostor za učešće u radu Savjeta za evropske integracije.

Sada je opet vlast na testu koji će vrlo brzo pokazati koliko je njena "velikodušnost" bila iskrena. Za sada je to diskutabilno s obzirom da je promovisana na partijskoj tribini i to tokom kampanje za drugi krug izbora za predsjednike opština. No, nakon konstituisanja novog saziva Skupštine RCG, vladajuće stranke će imati priliku da pokažu koliko su zblijla evropski nastrojene. Prvi signal u kojem pravcu idu biće taj da li će promijeniti praksu da sve zakone usvajaju svojom većinskom mašinerijom ili će početi da uvažavaju argumentovane prijedloge opozicije.

N.R.

ŠEFOVI DIPLOMATIJA EU USVOJILI DEKLARACIJU O POLITIČKOM DIJALOGU SA CRNOM GOROM, ALI I UPOZORILI:

Krenite u odlučne reforme

Ministri spoljnih poslova zemalja članica Evropske unije objavili su početkom prošle sedmice zajedničku deklaraciju o političkom dijalogu EU i Crne Gore.

Na taj način je, nakon priznanja nezavisnosti Crne Gore, otvoren put za formalnu saradnju na najvišem političkom nivou sa Briselom, ali je vlast u Podgorici istovremeno upozorena da "odlučno" krene u evropske reforme, posebno na poljima sloboda, pravosuđa i bezbjednosti, kao i da se ojača sposobnost državne uprave.

U zaključcima zasjedanja se precizira da će "brzina i zaključivanje tih pregovora zavisiti od napretka Crne Gore u sprovođenju suštinskih reformi" i podvlači da je "EU i dalje riješena da podrži Crnu Goru na njenom evropskom putu".

Nakon što su pozdravili namjeru Evropske komisije da ubrzo nastavi pregovore o pridruživanju sa Crnom Gorom i zatražili brzo usvajanje novog ustava sa ugrađenim evropskim standardima, u zajedničkoj Deklaraciji o političkom dijalogu između EU i Crne Gore ministri spoljnih poslova EU naveli su da "izražavaju riješenost da osnaže i intenziviraju uzajamne odnose u političkim sferama" sa Crnom Gorom.

"Shodno tome, strane su saglasne da uspostave redovan politički dijalog koji će pratiti i konsolidovati njihovo zbližavanje, podržavati političke i ekonomske promjene koje su u toku u Crnoj Gori, i doprinijeti uspostavljanju novih oblika saradnje, posebno imajući u vidu status Crne Gore kao potencijalnog kandidata za članstvo u Evropskoj uniji", ističe se u Deklaraciji.

Podvlači se da će politički dijalog, zasnovan na zajedničkim vrijednostima i težnjama, imati za cilj jačanje demokratskih principa i institucija kao i vladavine zakona, ljudskih prava, te poštovanja i zaštite manjina, promovisanje regionalne saradnje, razvoja dobrosusjedskih odnosa i ispunjenje obaveza iz međunarodnog prava...

pomoć Crnoj Gori u najvećoj mogućoj mjeri da se integriše u političke i ekonomske tokove Evrope, na osnovu individualnih zasluga i dostignuća...

Takođe je naglašena potreba "približavanja stavova između strana u oblasti međunarodnih pitanja i onih tema za koje se očekuje da imaju značajan uticaj na strane, uključujući saradnju u borbi protiv terorizma, organizovanog kriminala i korupcije, i u ostalim oblastima iz sfere pravosuđa i unutrašnjih poslova".

"Omogućavanje jedne strane da razmotri poziciju i interese druge, u njihovom procesu donošenja odluka. Jačanje bezbjednosti i stabilnosti u čitavoj Evropi i, posebno, u jugoistočnoj Evropi, putem saradnje u oblastima koje pokriva zajednička spoljna i bezbjednosna politika EU", stoji u Deklaraciji.

Objašnjeno je da će se politički dijalog odvijati kroz redovne konsultacije, kontakte i razmjenu informacija, na sastancima na visokom nivou između predstavnika Crne Gore, s jedne, i predstavnika EU, u obliku Trojke, sa druge strane. Predviđeni su i kontakti na parlamentarnom nivou, kao i preko Foruma EU–Zapadni Balkan, multilateralnog političkog foruma na visokom nivou, koji je uspostavljen na samitu EU–Zapadni Balkan, održanom u Solunu 2003.

N.R.

foto: VIJESTI

Piše: Kristof Bender

Dan kad će se Crna Gora pridružiti Evropskoj uniji još je daleko. Nedavne rasprave o "zamoru od proširenja" izazvale su zabrinutost među potencijalnim kandidatima za članstvo na zapadnom Balkanu. Istina je da su pojedini evropski političari zagovarali usporavanje procesa proširenja, posebno nakon referenduma o Ustavu EU u Holandiji i Francuskoj. Međutim, ako se pažljivije razmisli, malo što se promijenilo u težnjama zemalja zapadnog Balkana prema EU.

Nepovjerenje prema novim kandidatima nije nikakva novost. EU nije baš bila posebno oduševljena ni kada su zemlje centralne i istočne Evrope izrazile želju da se pridruže Uniji, i njihovo je pristupanje u nekim zemljama još uvijek problematično. Pred ulazak Grčke u EU 1981. godine, Evropska komisija je upozorila da ta zemlja nije spremna za članstvo. Države članice su ipak riješile da nastave sa procesom kako bi stabilizovale demokratiju u Grčkoj nakon perioda autoritarne vlasti. Velika Britanija je postala članica tek 1973. godine, nakon što je u dva navrata odbijena, zbog ulaganja veta Francuske. Nijedna zemlja nikada nije pozvana u članstvo – svaka je morala najprije da dokaže da je spremna za to i da ubijedi skeptike unutar EU. U slučaju zemalja zapadnog Balkana, situacija nije, i ne može biti ništa drugačija.

Tokom 2002. i 2003. godine, za vrijeme grčkog predsjedavanja, zemlje zapadnog Balkana prilično su se ubjedljivo borile za svoje mjesto u Evropi. Kako se tada upravo očekivao

Oživljavanje duha Trajkovskog

talas velikog proširenja 2004. godine, raspoloženje u EU ni tada nije bilo posebno naklonjeno zemljama zapadnog Balkana i malo ko je uzimao za ozbiljno perspektive za njihovo članstvo. Međutim, baš tada su i zemlje zapadnog Balkana uspjele, uglavnom na inicijativu bivšeg makedonskog predsjednika **Borisa Trajkovskog**, da zajednički lobiraju za svoje interese u EU, i da uz svesrdnu podršku Grčke kao predsjedavajućeg učvrste poziciju zapadnog Balkana na mapi Evrope.

Takođe, na inicijativu Trajkovskog, u listu *International Herald Tribune* objavljen je članak u kojem on, zajedno sa šefovima država ostalih zemalja u regionu, zagovara otvoreniji stav EU prema zapadnom Balkanu. Ovaj je zajednički pristup predstavljao prijatno iznenađenje za mnoge posmatrače, naviknute na nacionalističku retoriku i međusobna optuživanja zemalja zapadnog Balkana. Nova generacija političara poput **Radmile Sekernske**, tadašnje potpredsjednice vlade zadužene za evropske integracije, i **Nevena Mimice**, ondašnjeg hrvatskog ministra za evropske integracije, ostavila je utisak na evropske političare. Sve je to doprinijelo uspjehu samita u Solunu 2003. godine, kada je evropska perspektiva zemalja zapadnog Balkana po prvi put zvanično potvrđena.

Uprkos čestom spominjanju "zamora od proširenja", posljednje tri godine donijele su znatan napredak. Hrvatska je započela pregovore o članstvu. Hrabra odluka Makedonije – takođe zasluga Trajkovskog – da se i formalno prijavi za članstvo u EU uprkos snažnom otporu u izvjesnim zemljama članicama nagrađena je dobijanjem statusa kandidata. Albanija je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), a Bosna, Crna Gora i Srbija započele pregovore o SSP. Evropska komisija je prenijela odgovornost za zapadni Balkan sa direktorata za spoljne odnose na direktorat za proširenje, jasno dajući do znanja da je krajnja stanica zemalja zapadnog Balkana u Evropskoj uniji.

To ipak ne znači da problemi ne postoje. Budžetom EU za 2007–2013 za zapadni Balkan je izdvojeno manje no što su se neki nadali. Nedavno usvojenim Instrumentom za predpristupnu pomoć (IPA), kojim se kanališe sva buduća pomoć EU za zapadni Balkan, napravljena je razlika između kandidata (Hrvatska, Makedonija, Turska) i potencijalnih kandidata (Albanija, Bosna, Crna Gora, Srbija). Nažalost, neki od instrumentata predpristupne pomoći koji su se pokazali veoma uspješnim u zemljama poput Bugarske i Rumunije neće odmah biti dostupni zemljama potencijalnim kandidatima. Uz to, Francuska je unijela izmjene u svoj ustav, tako da će od sada svako buduće proširenje, nakon ulaska Hrvatske, morati da bude odobreno na referendumu.

Sve te prepreke ipak mogu biti prevaziđene. Poslanici u Evropskom parlamentu izrazili su nadu da bi 2008. godine budžet EU mogao biti izmijenjen u korist zapadnog Balkana. Pravila IPA dozvoljavaju priličnu dozu fleksibilnosti, tako da se određeni instrumenti rezervisani za kandidate mogu nezvanično primijeniti i na potencijalne kandidate. Primjena ovih mjera zavisiće uglavnom od Evropske komisije. Najveći problem predstavljaju izmjene u francuskom ustavu, što ipak može biti riješeno uz malo kreativnosti. Početni korak će biti da se sprovede detaljna analiza rasprava oko proširenja u Francuskoj, čime bi se utvrdili pravi izvori zabrinutosti kao i mogućnosti i načini na koje bi se ove mogle otkloniti.

Sve je to moguće, ali će biti potrebne odlučnost i hrabrost, što najbolje pokazuje primjer bivšeg predsjednika Trajkovskog.

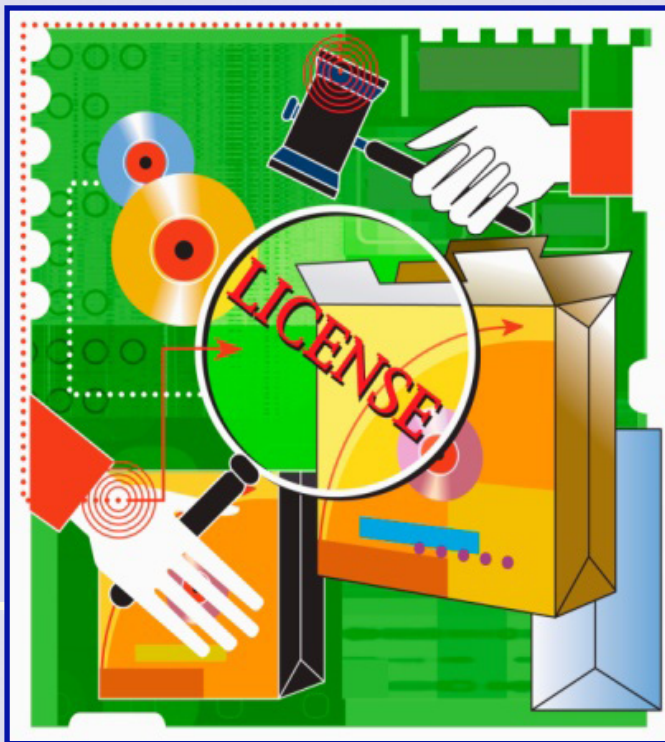
Kristof Bender je viši analitičar u Evropskoj inicijativi za stabilnost (ESI), međunarodnom neprofitnom institutu za istraživanje i analizu evropskih politika sa fokusom na jugoistočnu Evropu (www.esiweb.org). Od 1997. godine obavlja različite funkcije u regionu.

Dok se pirati kupuju na ulici, Crna Gora je daleko od standarda EU

Crnogorsko zakonodavstvo koje tretira intelektualnu svojinu u potpunosti je usklađeno sa direktivama EU, ali je problem što se samo djelimično primjenjuje u praksi. Ako se tome doda da ne postoji svijest o značaju zaštite autorskih prava i prava industrijske svojine, kao i činjenica da je u povu osnivanje institucija koje se bave ovim pitanjima, onda je jasno da crnogorska slika ove oblasti izgleda vrlo sumorno.

Najilustrativniji primjeri za ovakvu ocjenu predstavljaju piratski diskovi, koji se bez problema mogu kupiti na ulici ili iznajmiti u klubovima, uprkos tome što njih – 30 hiljada eura.

Pod sintagmom prava intelektualne svojine, obično se podrazumijeva skup pravnih normi kojima se štite određene tvorevine ljudskog duha, kao što su patenti, žig, dizajn... i za navedene pojmove koristi se termin industrijska svojina. Slično pravima industrijske svojine, jeste i autorsko pravo koje predstavlja skup pravnih normi kojima se uređuje korišćenje i zaštita autorskih djela iz književnosti, nauke i umjetnosti.

Na putu ka EU, zvanična Podgorica će morati da povede računa o ovom pitanju jer, između ostalog, u Prijedlogu sporazuma o asocijaciji i stabilizacije se navodi da će "... Crna Gora preuzeti neophodne mjere kako bi najkasnije pet godina od njegovog stupanja na snagu zagarantovala nivo zaštite intelektualne, industrijske i komercijalne svojine koji je sličan zaštiti koja postoji u zajednici."

Na ozbiljnost ovog pitanja ukazuje i primjer Bugarske koju je Brisel početkom godine upozorio da se, uz pojačanu borbu protiv korupcije, mora pozabaviti i zaštitom intelektualne svojine ako želi u društvo 25-torice. Upozorenje je uslijedilo iako je posljednjih godina ova država napravila krupne iskorake u ovom pravcu.

U Bugarskoj su do prije tri ili četiri godine nesmetano radile prave male fabrike koje su se bav-

USKORO OSNIVANJE ZAVODA ZA INTELEKTUALNU SVOJINU

Crna Gora bi uskoro trebala da formirati Zavod za intelektualnu svojinu. Taj posao je do sada obavljao Zavod za intelektualnu svojinu SCG, odnosno ranije SRJ u Beogradu.

Sekretar u Ministarstvu ekonomije **Zoran Tomić** navodi da je to Ministarstvo podnijelo Ministarstvu pravde prijedlog za izmjenu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave.

"Tim prijedlogom predviđeno je da Ministarstvo ekonomije bude resorno za pitanja industrijske svojine. Ministarstvo ekonomije je formiralo radnu grupu koja treba da uradi elaborat za formiranje Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore i on bi trebao biti završen do kraja septembra tekuće godine. Radnu grupu čine predstavnici Ministarstva ekonomije, zatim Ministarstva kulture i medija, te nekadašnji potpredsjednici Zavoda za intelektualnu svojinu SCG koji su bili predstavnici Crne Gore u tom Zavodu. Zavod postoji kako bi građani zaštitili svoju industrijsku svojinu – patent, žig, dizajn, geografsku oznaku porijekla i topografiju integrisanih kola. Pred Zavodom se vodi postupak od prijave intelektualne svojine do papira koji vam garantuje da ste vlasnik prava", kaže Tomić.

Zoran Tomić

ile proizvodnjom piratskih snimaka. Kasnije, dio njih biva "preseljen" u Srbiju. Jedna od tih "fabrika" je do prije godinu dana, prema nezvaničnim informacijama, radila i u Podgorici (u naselju Zabjelo).

U Crnoj Gori na snazi je "savezni" Zakon o zaštiti autorskih i srodnih prava koji je, uz niz drugih zakona koji tretiraju zaštitu intelektualne svojine, usvojila Skupština tadašnje državne zajednice 2004. godine.

Zbog razlika u krivičnim zakonima i valutnim sistemima Srbije i Crne Gore, ti zakoni su morali biti upodobljeni crnogorskom pravnom sistemu. Zbog toga je Skupština Crne Gore polovinom 2005. godine usvojila Zakon o primjeni propisa kojima se uređuje zaštita prava intelektualne svojine. Primjena ovog dokumenta je počela 1. januara tekuće godine.

Treba napomenuti da su ovi zakoni usvojeni u posljednji čas i uz velike napore Ministarstva na nivou SCG i Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije Crne Gore jer je državama članicama prijetila opasnost da zbog rasprostranjene piraterije dospiju na crnu listu američke administracije, što za sobom povlači niz posljedica.

Zakonom koji je pripremilo crnogorsko Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije određeni su nadležni organi i mjere koje treba da preduzmu u slučaju "...da postoji sumnja da se proizvodnjom, kupovinom, prodajom, odnosno stavljanjem u promet, emitovanjem ili korišćenjem određene robe povređuju prava intelektualne svojine".

Prema ovom Zakonu, organi za primjenu propisa o intelektualnoj svojini su inspeksijske službe – od turističke i građevinske, preko inspektora za medicinska sredstva, do tržišne inspekcije zadužene za nadzor proizvodnje i prometa roba kojim se povređuju prava industrijske svojine – žiga, dizajna, geografske oznake porijekla i topografije integrisanih kola.

Tržišna inspekcija zadužena je i za nadzor prometa robe na kojoj postoje oznake autorskih i srodnih prava, konkretno za borbu protiv piraterije i neovlaštenog presnimanja audio i video zapisa, kao daleko najučestalijeg oblika kršenja autorskih prava.

Prema podacima Republičke tržišne inspekcije, tokom kontrola prodavnica i pijaca, skoro 80% zaplijenjene robe su piratski diskovi. U inspekciji tvrde da je od početka primjene Zakona oduzeto oko 12 hiljada piratskih diskova. Za neovlašćeno objavljivanje, umnožavanje i prodaju istih, Zakonom je predviđena kazna od 3 do 30 hiljada eura.

Međutim, do sada niko od prodavaca piratskih izdanja nije platio tu kaznu i pored toga što se, kako tvrde u inspekciji i u legalnim prodavnicama audio i video diskova, protiv njih svakodnevno podnose prijave.

Jedan od vlasnika DVD kluba "Matrix" **Dragan Škuletić**, rekao je ranije da smatra da je to glavni razlog što piraterija u Crnoj Gori i dalje cvjeta.

"Nema DVD kluba u koji tržišna inspekcija nije ušla i podnijela prijave, ali nažalost one stoje u sudovima i još nijednom nije naplaćena kazna. Mislim da bi se situacija bitno promijenila kada bi počelo kažnjavanje po Zakonu, jer

PET DOLARA ZARADE NA JEDAN ULOŽENI

Prema podacima MPA, međunarodne organizacije koja zastupa autorska prava u filmskoj industriji, piraterija (samo u Evropi) nanosi štetu koja se mjeri stotinama miliona dolara. Iz dobiti ostvarene piraterijom se finansira šverc droge, oružja i drugi vidovi organizovanog kriminala. Međutim, analize pokazuju da sama piraterija postaje jedna od vodećih kriminalnih aktivnosti.

Razlozi za to su što se, prema procjenama, na jedan uloženi dolar ostvaruje pet dolara profita, kazne su manje nego za druge oblike organizovanog kriminala, a broj potencijalnih kupaca na svjetskom tržištu je izuzetno velik.

Primjera radi, piratska DVD postrojenja u Rusiji imaju procijenjen godišnji kapacitet od 30 miliona diskova, a lokalna potražnja je 10 puta veća. Proizvode se i višejezični diskovi za izvoz, a samo u jednoj većoj raciji zaplijenjeno je 25 hiljada DVD-a i 20 hiljada VCD-a, kao i preko hiljadu video rekordera povezanih za kopiranje video zapisa. Izračunato je da su organizatori za samo dvije nedjelje rada ubrali profit od 250 hiljada dolara.

Zbog toga ne čudi da je mafija u Italiji preuzela kompletan posao organizovane piraterije, a jedan od centara je i Holandija. Tamo se bilježe sve češće pojave fizičkih napada, iznudivanja i kidnapovanja kako bi se obezbijedila lojalnost mafijaškim bosovima.

MUZIČARI POKUŠAVAJU DA SE ZAŠTITE PREKO PAM-A

Božidar Raičević

U Podgorici je u januaru ove godine registrovana ovlašćena organizacija za kolektivno ostvarivanje prava autora muzike – PAM. Tim poslovima u Crnoj Gori prethodno se bavio SOKOJ, čije je sjedište bilo u Beogradu. Sudeći po haotičnom stanju u toj oblasti, SOKOJ nije previše bio zainteresovan za ostvarivanje i zaštitu prava autora muzičkih djela u Crnoj Gori.

"Autori muzičkih djela osnovali su PAM da bi se uz pomoć te institucije bolje vrednovala tekovina njihovog rada.

Osnovna i isključiva funkcija PAM-a je da po ovlaštenju autora, a na osnovu Ugovora sa korisnicima – televizijskim i radio stanicama, koncertnim dvoranama, hotelima, restoranima, kafićima, buticima i drugim korisnicima autorskih muzičkih djela, obezbijedi redovan priliv sredstava kojima se materijalizuje vrijednost zaštićenih muzičkih djela. Prema tome, bitna funkcija PAM-a je da obezbijedi redovan priliv (u punom obimu) sredstava koja plaćaju korisnici, te da na osnovu svjetskog iskustva u tom domenu izvrši raspodjelu", kazao je direktor PAM-a **Božidar Raičević** koji je i pionir kolektivnog ostvarivanja i zaštite autorskih i srodnih prava u Crnoj Gori.

postoje i mali klubovi koji rade po kućama koji bi sigurno dobro razmislili hoće li sa tim poslom nastaviti ako prije njih neko plati kaznu od 30.000 eura. Ovako, inspekcija ode i oni nastave po starom!", kaže Škuletić.

Poznavaoći prilika tvrde da djelimični uzrok ovakve neažurnosti leži i u osposobljenosti inspeksijskih službi zaduženih za suzbijanje ovog problema. Ovo kažemo imajući u vidu da je zaštita autorskih i srodnih prava i industrijske svojine veoma delikatan posao.

Uključeni o ovaj zahtjevni posao, ocjenjuju da će Crna Gora imati problem da obuči i pronađe kvalitetne kadrove koji bi se bavili zaštitom intelektualne svojine.

Tako će Crna Gora morati prvo da formira Zavod za intelektualnu svojinu, a zatim i zaposli kvalitetne kadrove. Svi poslovi iz domena

industrijske svojine, od prijave patenta ili žiga do dobijanja potvrde da ste vlasnik prava na tu svojinu, do sada su se obavljali u Beogradu, u Zavodu za intelektualnu svojinu SCG, odnosno ranije SRJ.

O zahtjevnosti tog posla najbolje govori podatak da je u prosjeku za dobijanje prava na neki patent potrebno i do 30 mjeseci.

Postupak se sastoji u tome što se patent ili žig prijavi lokalnom Zavodu koji prijavu šalje međunarodnom Zavodu za patente. U njemu se provjerava da li je taj patent, znak ili žig neko ranije prijavio. Tek u slučaju negativnog odgovora, lokalni Zavod za intelektualnu svojinu podnosiocu prijave daje pravo svojine na tu vrstu imovine.

"Do sada nije bilo institucije koja se bavila intelektualnom svojinom, pa je evidentno da ćemo se

suočiti sa problemom kadrova i njihovog osposobljavanja za obavljanje posla u Zavodu za intelektualnu svojinu Crne Gore. Moguće da na nivou Crne Gore do sada nije bilo velikog interesovanja za ovo pitanje, ali treba očekivati da će porasti interesovanje za zaštitu industrijske svojine, pojaviće se veliki broj firmi koje će željeti da zaštite svoj znak ili proizvod. Već imamo interesovanja iz pojedinih firmi", navodi sekretar Ministarstva ekonomije **Zoran Tomić**.

Slično je i sa zaštitom autorskih i srodnih prava jer se do prije godinu dana tim poslovima isključivo bavio SOKOJ.

Utisak je da je dodatni problem to što u Crnoj Gori ne postoji svijest o vrijednosti intelektualne svojine.

Tako TV i radio stanice i dalje emituju muzičke numere bez dozvole nosilaca prava na tu svojinu, što predstavlja kršenje autorskih i srodnih prava.

Kada je riječ o kršenju industrijske svojine, praktično se na svakoj auto radionici ili butiku u Crnoj Gori mogu vidjeti žigovi renomiranih firmi, poput "Mercedesa" ili "Adidasa".

Vlasnici tih objekata vjerovatno ne znaju da bi zbog kršenja prava na industrijsku svojinu morali platiti kaznu i do 30 hiljada eura u slučaju da ih tržišna inspekcija ili nosilac prava na neki od žigova prijave sudovima. U advokatskim krugovima navode da se generalni zastupnici renomiranih svjetskih brendova u Crnoj Gori raspituju kako da se zaštite od ove raširene pojave.

Iako čistu vrijednost intelektualne svojine nije lako precizirati novčanim iznosima, svjetski eksperti procjenjuju da vrijedost žiga Coca-Cola iznosi 22,5 milijardi dolara, dok žig Marlboro vrijedi čak 31,2 milijardi dolara.

Vladan ŽUGIĆ

RENATA VITEZ, KOORDINATORKA TWINNING PROGRAMA U CRNOJ GORI

Ako motivišete administraciju bićete iznenađeni napretkom

Twinning projekat je osmišljen prije nekoliko godina kao zajednički program u koji su bili uključeni Republika Crna Gora, Republika Srbija, kao i državna zajednica. Zbog raznih proceduralnih odlaganja, projekat je istinski započet tek u aprilu ove godine. Slijedilo je čekanje rezultata referenduma kako bi bili potpuno sigurni koji je budući mandat ovog projekta. Uprkos ovome, uspjeli smo da završimo prvu od sedam komponenti projekta i već smo pokrenuli nove tri zahvaljujući fleksibilnosti i spremnosti na saradnju svih partnera uključenih u projekat – kazala je u razgovoru za *EIC Bilten* **Renata Vitez**, koordinatorka Twinning programa u Crnoj Gori.

● **U čemu se konkretno sastoji Vaš posao?**

Ovo je složen i relativno dug projekat, u okviru kojeg francuski i slovenački stručnjaci pomažu crnogorskim kolegama u izgradnji kapaciteta za proces pristupa Evropskoj uniji. Ja zauzimam poziciju rezidentnog twinning savjetnika i pomažem u koordinaciji svih partnera u projektu. S druge strane, organizujem misije i pripremam radne programe za francuske i slovenačke stručnjake u Crnoj Gori. Konačno, pokušavam da budem dobar savjetnik ministarki i njenim kolegama u vezi sa svim poljima gdje im moje znanje i iskustvo može biti od koristi.

● **Kažete da ste do sada uspjeli da pokrenete tri komponente programa. O kakvim komponentama se radi?**

Korisnik naših usluga je Ministarstvo za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije, a kroz Ministarstvo i čitav sistem, sa namjerom uspostavljanja sistema za vođenje pravih pregovora sa EU kada Crna Gora postane država kandidat. To bi trebalo raditi na način koji je kompatibilan sa EU standardima, a koji je u interesu Crne Gore.

Prva komponenta programa je bila snimanje situacije, a druga strateški plan u smislu institucionalnih i ljudskih resursa potrebnih za pregovore. Treća kompo-

Renata Vitez

nenta je uspostavljanje prave komunikacije i koordinacije između tijela Vlade RCG, pa sa Skupštinom RCG i NVO sektorom.

Ako želite ulazak u EU koji je praćen konsenzusom, onda svi moraju biti uključeni u proces približavanja. Četvrta komponenta je trening, a peta je najvažnija – to je Nacionalni plan za usvajanje *acquis communautaire*-a. U šestoj postavljamo institucionalni okvir za korišćenje strukturnih fondova. Sedma komponenta daje projektu dodatnu fleksibilnost pošto omogućava da se lansira ad hoc savjetovanje ako bi to bilo potrebno.

● **Koji je, po Vama, najefikasniji način za podizanje nivoa administrativnog kapaciteta državne i lokalnih uprava za uspješno savladavanje procesa pridruživanje EU?**

Ne treba zaboraviti da je ovo relativno dug proces. Sloveniji je trebalo osam godina da postane članica EU, od tačke gdje se Crna Gora sada nalazi. Dakle, najefikasniji način za izgradnju administrativnih kapaciteta na svim nivoima je "učenje kroz praksu", uz adekvatnu pomoć.

Na osnovu slovenačkog iskustva, uvjeravam vas da ćete biti zapanjeni napretkom koji administracija može postići za nekoliko godina, ukoliko je motivisana i inspirisana zahtjevima procesa prijema u članstvo.

● **Na kakav ste prijem naišli u Ministarstvu za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije i ukupno u Vladi RCG?**

Bez ikakvog pretjerivanja mogu reći da stvari ne bi mogle biti bolje. Ne samo da je Ministarstvo obezbijedilo dobre radne uslove, već smo razvili odlične radne odnose. Dijalog je otvoren i iskren i za to je najzaslužnija ministarka koja uvijek traži relevantne informacije i razmatra različite aspekte prije donošenja odluke. Ukratko, lijepo je biti dio ovog pregalačkog i ambicioznog tima.

● **Šta ste do sada registrovali kao glavne probleme Crne Gore kada je u pitanju pridruživanje EU?**

Bez sumnje, ima i problema. Zbog mog iskustva, ja više pažnje posvećujem ekonomskim nego političkim problemima. U tom smislu, rekla bih da niska međunarodna konkurentnost crnogorskih preduzeća i nedostatak proaktivne industrijske politike mogu predstavljati problem.

Ali, ovo je problem koji bi Crna Gora imala nezavisno od težnji ka članstvu u EU i ne predstavlja prepreku prijemu. Zbog čega? Zato što će ovaj problem biti riješen prije samog pristupanja.

Dobra stvar u vezi sa prijemom u Evropsku uniju je činjenica da je sam proces osmišljen tako da aktivno pomaže državama kandidatima da se razvijaju i ispune EU standarde prije samog prijema.

● **Šta mislite da su prednosti Crne Gore kada govorimo o putu ka EU?**

Što se tiče prednosti, mislim da se mogu uočiti prije ekonomske nego političke prednosti. Pod time podrazumijevam relativno liberalnu crnogorsku ekonomiju i euro. Na drugoj, "mekšoj" strani ovih prednosti, osobito bih željela da naglasim jako pozitivan stav i spremnost na usvajanje novih znanja. Ovo su možda još važnije vrijednosti na vašem putu ka Evropskoj uniji.

Neđeljko RUDOVIĆ

HOĆE LI VLAST I OPOZICIJA USPJETI DA ISPOŠTUJU PREPORUKU SAVJETA
MINISTARA EU DA BRZO USVOJE NOVI USTAV?

Kompromis do kraja godine je ravan podvigu

foto VIJESTI

Sa jednog od ranijih zasjedanja parlamenta

Savjet ministara Evropske unije stavio je pred težak zadatak crnogorske političare. Na svom sastanku, održanom nakon parlamentarnih izbora 10. septembra u Crnoj Gori, ministri spoljnih poslova zemalja članica EU zauzeli su vrlo jasan stav – crnogorska vlast i opozicija bi trebali "brzo" da donesu novi Ustav Crne Gore u skladu sa evropskim standardima, zbog čega je "neophodan politički dijalog".

Osim što su pozdravili namjeru Evropske komisije da ubrzo nastavi pregovore sa Crnom Gorom o pridruživanju, evropski ministri su buduću Vladu Crne Gore pozvali da "odlučno" krene u evropske reforme, posebno na polju sloboda, pravosuđa i bezbjednosti, kao i da ojača sposobnost državne uprave.

Nije sporno da će vlast i opozicija pristupiti razgovorima o novom Ustavu, ali je zato veliko pitanje da li će uspjeti da to urade "brzo", s obzirom da

postoji nekoliko vrlo značajnih tačaka razlaza oko kojih je skoro nemoguće očekivati konsenzus.

Ono na šta će vladajuće DPS i SDP ići je obezbjeđivanje dvotrećinske većine u Skupštini prilikom usvajanja novog Ustava, ali je već sad očigledno da bi moguće bilo da to bude previsoka ljestvica. Uz njihovih 41 (od ukupno 81 poslanika), nadaju se da će uz njih stati i 5 poslanika albanskih i bošnjačkih nacionalnih stranaka, 11 poslanika PzP i eventualno 8 poslanika SNP.

To je više od dvotrećinske većine, a ona može biti dostignuta samo uz krupnije ustupke. Prije svega, tu se misli na to da i male nacionalne partije, ali i PzP zagovaraju da u Ustavu budu pobrojani konstitutivni narodi u Crnoj Gori, dok su DPS i SDP odlučne u promovisanju čistog građanskog koncepta, plašeći se da bi uvođenje konstitutivnih naroda iniciralo njihovo kas-

nije pravo na samoopredjeljenje do otcjepljenja.

Uz to, SNP traži promjenu državnih simbola, opstanak srpskog jezika kao službenog i određeno favorizovanje Srpske pravoslavne crkve, što je neprihvatljivo za vladajuće partije. Njihova početna pozicija je da crnogorski treba da bude službeni jezik, a da sve vjerske zajednice, uključujući i Crnogorsku pravoslavnu crkvu, moraju biti ravnopravne, a promjena državnih simbola, kako su izjavljivali, ne dolazi u obzir. Vlast se sa dijelom opozicije ne slaže ni oko toga da li treba ostaviti mogućnost novog referenduma o državnom statusu, što traže stranke koje su na referendumu zagovarale opstanak zajednice sa Srbijom.

Najprioritetniji zadatak novog saziva Skupštine biće lišen makar jedne dileme – ne treba uvoditi predsjednički sistem. Svi relevantni subjekti na političkoj sceni su jedinstveni u stavu da u novom Ustavu, na kojem nova ustavotvorna Skupština treba da počne da radi odmah nakon konstituisanja u septembru, ne može biti mjesta za promjenu sistema vlasti i da Crnoj Gori nije potreban svemoćni predsjednik. Moguće su možda sitne korekcije jer u SNP-u dozvoljavaju mogućnost razgovora o uvođenju "kancelar sistema", u kojem predsjednik Vlade sam odlučuje ko će biti u njegovom kabinetu.

Za razliku od SNS i ostalih manjih stranaka koje su sa njom bile na Srpskoj listi i koje, kao najjača opoziciona grupacija, traže da Crna Gora bude država naroda, iz SNP-a upozoravaju da je priča o konstitutivnim narodima nepromišljena "...jer dugoročno može biti generator velikih problema u Crnoj Gori".

Ovo može dovesti "...čak i do

postavljanja pitanja teritorijalnog integriteta Crne Gore. Pozicija Crne Gore kao države naroda, podstiče podjele i nacionalizme i generiše ih, čak i tamo gdje su apsolutno nepotrebne", tvrde u SNP-u.

S druge strane, SNS ima prijedlog da Srbi, Crnogorci i svi ostali narodi kojih je više od 3% budu konstitutivni.

"Dvodomna skupština obezbijedila bi građansku i narodnu ravnopravnost. Srbi ne prihvataju da na papiru budu državotvorni narod, a kada nijesu po volji dvora da budu opozicija Crnoj Gori i uz pogrdnu psovku upakovani putnici za Srbiju. Ne tražimo višak prava za sebe, nego hoćemo da ostanemo dobre komšije sa svima", poručuju iz SNS-a.

I dok iz vlasti upozoravaju da bi uvođenje konstitutivnih naroda u Ustav "...bilo povratak na teoriju krvi i tla koja je bila razlog raspada SFRJ", u Liberalnoj partiji tu ne vide ništa sporno "...ako to budu tražili legitimni predstavnici tih naroda".

Pokret za promjene je u sredini – Crna Gora treba da bude građanska država, a svi narodi kojih je 3% mogu

biti konstitutivni.

"Ali, mi smo protiv dvodomne skupštine i davanja posebnih prava određenim narodima. To može da bude uvod u pravljenje nekih nacionalnih getoa", naglašavaju iz PzP-a.

U toj novoformiranoj partiji, koja je na izborima stekla status pojedinačno najjače stranke, zato imaju prijedlog za sva ostala sporna pitanja, poput jezika, jednakopravnosti svih vjerskih organizacija...

"Okolo toga treba konsultovati struku i evropska iskustva. U Crnoj Gori se o tome nije puno raspravljalo na stručan način, već se manipuliralo i te teme su služile za intenziviranje podjela. Sve te specifičnosti koje u Crnoj Gori postoje treba regulisati na način koji bi obezbijedio neizazivanje novih podjela, te da svi prihvate ista pravila", smatraju u PzP-u.

Vlast će morati da se vrlo pažljivo odnosi prema stavovima PzP-a jer će, kako tvrdi član Venecijanske komisije prof. dr **Srđan Darmanović**, to stručno pravničko tijelo Savjeta Evrope najvjerojatnije preporučiti da novi Ustav Crne Gore (kao izraz šireg konsenzusa)

dr Srđan Darmanović

bude usvojen dvotrećinskom većinom u Skupštini.

"Ukoliko to ne bude moguće, biće preporučeno da Ustav usvoje građani na referendumu", rekao je Darmanović domaćim medijima.

On je kazao da teško može da zamisli da će Venecijanska komisija preporučiti da se Ustav usvoji sa 51% glasova u crnogorskoj Skupštini.

"Čak i kada bi Skupština, kao meritorni tumač optirala da se Ustav usvoji sa 51% poslaničkih glasova u Skupštini, naišli bi na prepreke Venecijanske komisije", ocijenio je Darmanović.

Mimo gorućih pitanja, novi Ustav će morati da normira institucije koje već postoje u pravnom poretku – Centralna banka, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Državna revizorska institucija, notar, Sudski savjet... Takođe, potrebno je dodatno ustavno normirati pitanje državljanstva, manjinskih prava, lokalne samouprave i pitanje svojine stranih državljana na teritoriji Crne Gore, prava djeteta i prava potrošača, a eliminisati postojanje smrtnih kazni, koja je ukinuta novim Krivičnim zakonikom.

To su manje-više tehnička pitanja oko kojih neće biti većih problema, ali zato sve ostalo obećava intenzivnu i dugotrajnu raspravu, što u javnosti i stručnim krugovima, što u političkoj areni. Zato, ostvarenje plana da novi Ustav bude usvojen do kraja ove godine, odnosno želja EU da se to obavi brzo, bilo bi ravno podvigu.

N. RUDOVIĆ

VLAST SPREMNA NA NOVI REFERENDUM

Osim njegovog sadržaja, način donošenja novog Ustava biće jedna od krupnijih tačaka sporenja u Skupštini. DPS, SDP i LP kategorični su da se novi Ustav donosi natpolovičnom većinom poslanika, dok SNP i Srpska lista traže dvotrećinsku većinu, kako nalaže sadašnji Ustav. Taj zahtjev obrazlažu i "potrebom da se najviši pravni akt u državi mora donijeti uz najviši stepen saglasnosti".

S druge strane, vladajuće partije se pozivaju na procesni diskontinuitet sa postojećim Ustavom i insistiraju na natpolovičnoj većini, objašnjavajući i da je zato donešen Zakon o ustavotvornoj Skupštini, te da će zato "novi saziv Skupštine, sa obnovljenim izbornim legitimitetom i punim političkim kapacitetom sam urediti postupak donošenja novog Ustava".

Po njima, posebnim zakonom će ustavotvorna Skupština prvo urediti sve elemente vezane za donošenje novog Ustava. Nakon toga će višestranački Odbor za ustavna pitanja izraditi nacrt, pa nakon sprovedene javne rasprave i prijedlog Ustava. Za sve je to Savjet za ustavna pitanja, stručno tijelo Skupštine, već pripremio ekspertsku verziju teksta.

Ne bude li dvotrećinske većine u Skupštini za novi tekst Ustava, vladajuće stranke najavljuju alternativni način njegovog usvajanja – referendum.

Njihovo obrazloženje je: Ako ne dođemo do konsenzusa sa opozicijom, tražićemo konsenzus sa građanima.

Evropa je antibiotik, a ne sedativ

Piše: Brano Mandić

Jesmo li sada bliži Evropi? Drugi put zaredom smo glasali "mirno", a zvanični Brisel ne može da ukrije zadovoljstvo. Ko pobjeđuje na izborima, to je manje važno kada trijumfuje demokratija. Izbornom se konju ne gleda u zube. To bi bio luksuz na ovom stupnju društvenog razvoja. Ali zato možemo prezrivo da se okrenemo prema Somaliji i kažemo: u pola godine dvaput smo birali, nijednom se poklali.

Što se tiče gospode **M.K.**, **M.O.** i **D.O.** koji su se na izborni dan potukli na Žablaku, iz punih usta se može reći da dotični nijesu na evropskom putu i da su dozvolili da ih balkanski maniri zauvijek udalje iz utakmice. Ako se neki punoljetan potuče zbog politike, da bude diskvalifikovan. Tako je to, nije glasačka kutija vreća za boks, horde su napokon shvatile lekciju broj jedan i ovdje i u Bosni.

Ne naziva to moja malenkost vlastiti narod hordama (nijesam opozicija Crnoj Gori), to je za mene uradio **Arnold Toynbee** govoreći na temu jugoslovenskog dijela Balkana. No, Toynbee je davno napisao svoje knjige, a gospodin **Barosso** je ovog septembra zadovoljan i mi smo zadovoljni što je gospodin Barosso to isto. Perpetuum mobile diplomatskog umiljavanja je pokrenut dok nam, kažu, Brisel ne postane opozicija.

Pošto Crnoj Gori fali taj mali demokratski detalj, već godinama (organizovana opozicija), Evropa će biti toliko velikodušna i tjerati naše državnike da bolje rade za građane koji prosto nemaju srca da kazne svoju vlast.

Sjajno i zaslužen, makar po

cijenu rastanka sa **Predragom Bula-tovićem** čiji je odlazak jedna od svijejetlih tekovina ovih izbora: građani su konačno pročitali jednog političara, doduše krenuvši sa tanjeg kraja.

Jesmo li sada bliže Evropi?

Oko ponoći 10. septembra smo shvatili – na narednim izborima 2010. godine glasaće nove generacije koje nijesu bile rođene kada je Demokratska partija socijalista došla do vlasti. U tom trenutku kada neko drugi pada u očaj, autor sluti da je u Crnoj Gori najkomfortnije biti radikalni kritičar vlasti.

Sveden na nivo seoskog jurodivog, kafanskog buntovnika, egzibicioniste, luzera i mrzitelja trgova, a bezopasan dok god ima Televizije Crne Gore sa dnevnicima što bi bila odlična zamjena za trodon, sa reportažama iz LSD stvarnosti kakvog mjesnog **Pavla Korchagina** kome je žao što se ne preziva kao gradonačelnik.

A da se gradi, gradi se: 7. i 8. septembra ministri i državni funkcioneri su obišli dvadesetak gradilišta. Dan ranije je gospodin dr **Miomir Mugoša** imao tu čast da ukine parking iz centra glavnog grada, a to nije mala čast: biti demijurg svijesti koja fontanu doživljava kao revoluciju.

Moram baciti pet centi u nju i zamisliti želju: da se rodi sada i ovdje građanski kamikaza koji će se svađati sa kasirkom oko tih istih pet centi, koji će se brećnuti na direktora kada mu pride u političkom smislu, koji će se baciti pod gradonačelnikov Chrysler samo da dokaže da ovaj nema baš toliko dobre reflekse koliko mu fali dostojnog protivnika.

Biti građanin tako može biti avantura, ali, objasni ti to djeci koja se decenijama uče da nema narodnog heroja a da nije nekoga ubio.

Tako, vidiš, sad se ponašamo evropski!, rekla je sinoć nepoznata

djevojčica drugarici na raskrsnici ispred hotela Best Western. Shvatile su da prelaze ulicu pravilno, pod ikonom zelenog pješaka na semaforu. Naštelovanog reporterskog uha, išao sam tik za njima, tek da dočujem kako se ironično kikoću svojim evropskim manirima.

Znate slične komentare:

"Mi smo Balkanci, malo aljkavi, ali brate, imamo dušu... skoro kao Rusi"...

Pa još ako smo dvije male slatke Podgoričanke, imamo i šansu da se prijavimo na TV karaoke, za nekih pola godine bukne na naslovnoj strani, a onda – hop! – pravo na binu Koalicije za demokratsku Crnu Goru kojoj ćemo uglas zapojati. Evropa je dočim, dosadno mjesto gdje svi prelaze ulicu disciplinovano.

To je najgora konzerva u koju evropski duh može biti strpan – da se poistovjeti sa EU izaslanicima i političarima, analitičarima i zakon-

odavcima.

U prevodu: mnogo ljepše bi bilo da je u Podgoricu iz Reykjavika stigla Bjork, nego prvi diplomatski muštuluk, pa da mlade mont-pop pjevačice vide koliko je otužno pjevati po stranačkih mitinga i to istu pjesmu koju si pjevao kada ti je država radana, pod istim vatrometom, sa nekih sedamdesetak hiljada glasova manje.

Zalud muzikanti, sve manje se hiljada zvanica okuplja na tim političkim feštama. To je istorijski preokret ovih izbora, jedan od nekoliko. Osim toga, mogu se čuti ljuti opozicionari kako otvoreno hvale Ministarku za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije **Gordanu Đurović**. U Herceg Novom i Beranama se pokazalo da se partije više ne glasaju po nacionalnom ključu, što je dobro, pa makar samo jednu glasali dovijeka. Stranke najavljuju podmlađivanje. Pokret za promjene

ne bježi od suvisle saradnje sa režimom. Nije da se ne priča o ekonomiji, a sve su partije složno uozbiljene na temu Ustava i pomoći Venecijanske komisije Savjeta Evrope.

Jesmo li sada bliže Evropi?

Mučno jeste što glasači nijesu smogli snage da snesu makar jednu mrvu parlamentarne kontrole ovoj mamutskoj vlasti na poklon. Upecali se građani na vodviljsku zamjenu teza po kojoj im je vlast donijela državu. Ali, vlast ne može donijeti Evropsku uniju, to će gospoda građani sami morati da urade. Da se svi ponaosob zapute put svog ličnog Brisela, svjesni dobro znane poente da je ovdje nacionalizam stigao prije pismenosti, komunizam prije radničke klase, demokratska retorika prije građanskog društva – a politika evropskog ujedinjenja prije nego što iko odista ima blage veze što to znači, osim veće plate.

Ostaje i nada da Evropska unija neće postati opozicija u Crnoj Gori jer njeni argumenti onda nemaju velike šanse na budućim izborima, dok se god DPS bude štedro razbacivao krilaticama o tome kako je Crna Gora važan faktor u regionu i šire. Režim je shvatio da je čovjeku ovdje nasušno da se osjeti dijelom važnih istorijskih tokova, iz kojih smo slučajno ispali 1990. godine.

Naprotiv, evropske integracije počinju suočavanjem.

Onog trenutka kada i posljednji poslanik shvati da sve to nije pravna ujdurma briselskih notara nego pokušaj oživljavanja bolesnika koji se jedino može oporaviti fanatičnom samodisciplinom – onda će biti sigurno da smo bliže Evropi.

Evropa je antibiotik, a ne sedativ.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti".

SVERRE JOHAN KVALE, ZAMJENIK AMBASADORA KRALJEVINE NORVEŠKE U BEOGRADU

Prednost Crne Gore je što ne može izvoziti probleme u EU

Vjerujem da će Crna Gora postati članica Evropske unije. Mi ćemo to vrlo jasno podržati i to iz dva razloga. To će pomoći vašoj ekonomiji i obezbijediti evropske standarde u Crnoj Gori, ali i neophodnu regionalnu stabilnost – kaže za *EIC Bilten* **Sverre Johan Kvale**, zamjenik ambasadora Kraljevine Norveške u Beogradu.

Većina građana Norveške na referendumu je odbila ulazak u Evropsku uniju, ali najbogatija skandinavska zemlja ima vrlo bliske veze sa EU. Norveška je praktično dio jedinstvenog tržišta EU i uticajni politički krugovi nijesu odustali od planova da Norveška postane dio EU.

"Odluka da ne uđemo u EU nije zauvijek, ali to neće biti za mandata sadašnje koalicione Vlade. Dva koaliciona partnera su svoj ulazak u Vladu uslovila zahtjevom da Norveška ne aplicira ponovo za ulazak u EU tokom ovog parlamentarnog perioda koji traje još naredne tri godine. Ima razgovora u političkim krugovima o obnavljanju aplikacije za članstvo, ali to se neće desiti u naredne četiri godine", naglašava Kvale.

On smatra da je prednost Crne Gore u procesu evropske integracije činjenica da je mala.

"U određenom smislu to je prednost, jer gotovo nikako ne možete kreirati probleme za Evropsku uniju. Pa, 650.000 stanovnika je manje od broja stanovnika nekoliko predgrađa Londona. To nije problem. Možda možete naći prob-

Sverre Johan Kvale

lem u kapacitetu vaše Vlade da usvaja zakone i kreira standarde koji se od vas očekuju prije nego što uđete u EU, ali mislim da Crna Gora ima dobre šanse da postane članica, čak i prije nekih susjednih zemalja", ocjenjuje norveški diplomata. On svoj stav obrazlaže time da u Crnoj Gori "prije svega postoji vrlo jaka volja da postane članica Evropske unije".

"I nemate nikakvih otvorenih pitanja kao što je, na primjer, saradnja sa Tribunalom u Hagu. Jednostavno, samo morate da uradite svoj domaći zadatak. Primijetio sam snažnu volju u Crnoj Gori da postane članica EU. Susjedne države i zemlje zapadne Evrope treba to da podrže na najbolji mogući način. Moja iskrena želja je da imate brz pristup EU. Mislim da je to moguće, posebno ako uradite

svoj domaći zadatak, usvojite neophodne zakone i dostignete standarde. To je vrlo važno", upozorava Kvale.

Govoreći o manama Crne Gore na putu ka EU, on ističe da postoje optužbe o korupciji u Crnoj Gori.

"O tome se priča. Jednostavno, morate se pažljivo odnositi prema korupciji. Drugi problem je administrativni kapacitet koji je trenutno slab. Čuo sam da postoji odjeljenje u Vladi koje ima 20-ak ljudi koji se bave evropskim integracijama. Ali, treba vam mnogo više. Ti ljudi će trebati da urade ogroman posao", ističe Kvale.

Zamjenik norveškog ambasadora napominje i da "...Crna Gora ima mnogo dobrih stvari".

"Imate fantastičnu prirodu i mogućnost da postanete jedna od najpopularnijih turističkih destinacija u Evropi. Putovao sam od planina do obale, priroda Crne Gore oduzima dah, tako je lijepa. Možete očekivati invaziju turista u sljedećih nekoliko godina. Ali, to znači da Vlada ima veliku odgovornost da kreira održivi turizam", tvrdi Kvale.

Naglašavajući da ne želi da daje previše savjeta, on je rekao da misli da "veliki hoteli sigurno nijesu nešto što turisti iz zapadne Evrope traže".

"Oni žele nešto što je više okrenuto ekologiji, tako da vama treba održiv turizam. Ako ste pažljivi, onda ćete vjerovatno imati fantastičan rast turizma u narednih pet godina", smatra Sverre Johan Kvale.

N.R.

Piše: Vidak R. Latković

Za oko pola vijeka postojanja Evropske zajednice, Evropljani su imali različite motive da se ujedine i time prenesu dio svog izvornog suvereniteta na nadnacionalnu tvorevinu koja je mijenjajući forme egzistencije težila istim ciljevima i gradila se na istim principima. Dostupno svim članovima evropskog bloka, evropsko tržište je bilo i ostalo glavni stožer zajedničkih evropskih politika manifestujući se kroz velike slobode – slobodu kretanja ljudi, roba, usluga i kapitala. Međutim, pola vijeka od inicijalne Zajednice za ugaj i čelik, građani te Evrope sumnjaju u ideju zajedničkog krova nad starim kontinentom. Stubovi su izgrađeni, ali krova nema!

To su problemi koji sada pogađaju EU, a to se manifestuje na makro nivou. U daljem tekstu ću pokušati da kroz lični stav obrazložim evropske integracije na mikronivou – nivou građanina.

Prije nekoliko mjeseci, rezultati ispitivanja javnog mnjenja su ukazali da je više od 60% građana naše države zadovoljno životom, tj. životnim standardom. Šokantno! Slijedi obrazloženje: isti broj ispitanika nikada nije putovao van Crne Gore!

Navedeni primjer će mi poslu-

Zašto želim da budem građanin Evrope?

žiti da ilustrujem, po mom sudu, jednu od najznačajnijih prednosti za pripadanje EU. Naime, slobodnim kretanjem ljudi i upoznavanjem različitih kultura omogućava se svakom pojedincu da vidjevši nešto drugačije (čitaj: bolje) izgradi kritičnost prema sebi, ali i društvu u kojem živi. Time se stvara mogućnost za realno sagledavanje svojih prednosti i nedostataka. Iz tog razloga smatram da su upravo Crnogorci oni koji često idealizuju svoje živote i društvo. Nažalost, na svoju štetu! Jedna od značajnih prednosti integracija u EU ogleda se upravo kroz slobodu kretanja ljudi, kojom se stiče životno iskustvo, te prihvataju neki civilizacijski standardi Evrope čija će primjena svakom od nas učiniti život boljim. Često sam slušao floskulu da su Crnogorci prvo trebali proći kulturnu tranziciju – tranziciju svijesti iz onog što jesu ka onome što odlikuje evropskog građanina, pa tek onda početi sa bolnim i dugotrajnim tranzicionim procesima u državi, sudstvu, privredi...

Ovom prilikom treba naglasiti da su značajne i političke posljedice integracije. Trenutno ne čudi da Crna Gora ima problema sa demokratijom! Država je tek od ranih devedesetih prihvatila demokratiju kao fakticitet i nešto čemu se teži. Tako da će opšti napredak Crne Gore zavisiti od ostvarivanja najviših demokratskih principa – slobode i jednakosti pojedinca, vladavine prava, političkog pluralizma... Svedeno na mikro nivo, od navedenog će zavisiti životni standard. Kada govorim

o demokratskim načelima, mislim na prave interpretacije demokratskih principa uočljive u svakodnevnom životu jednog Evropljanina, a ne na naše česte kvazi-sadržaje tih civilizacijskih tekovina. Građanin Crne Gore će tog velikog dana kada njegova zemlja postane punopravna članica EU, imati mogućnost da slobodno putuje, živi i radi u nekoj zemlji Unije, te da otkrije novi svijet u kojem vladaju sloboda, ali i pravila.

I ekonomske dobiti su vidljive. Interesantan podatak jeste da su 1. maja tekuće godine njemački sindikati tražili da se ustanovi minimalna cijena radnog sata od 8 eura. Istovremeno, kada se obračuna, prosječna crnogorska dnevnicica iznosi upravo oko 8 eura. Slijedi zaključak: njemačka minimalna satnica jednaka je crnogorskoj prosječnoj dnevnicici! Za osmočasovno radno vrijeme, Njemačac zarađuje najmanje onoliko koliko zaradi prosječno plaćeni Crnogorac za 8 radnih dana! Ilustracija je jasna! Ipak, mora biti jasno građanima Crne Gore da Evropa neće povećati plate u državi, ali će nuđenjem oprobanih standarda i ekonomskih modela učiniti da sami dođemo do cilja.

Zamislite da se jednog jutra probudite, otvorite e-mail i pročitate oglas o slobodnom radnom mjestu u Madridu. Zatim, posaljete svoj CV i nakon nekoliko dana dobijete odgovor da ste dobili posao u tom gradu. To bi moglo biti realno za nekih desetak godina od kada naša država postane članica EU. Ili, zamislite da jednog dana

odlučite da odete na odmor, a možete birati koju ili koje od 25 evropskih država posjetiti...

Biti građanin Evrope daje velike mogućnosti, ali samo onima koji su spremni na fer igru u toj Evropi. Nepotizam, kriminal, korupcija koja je svojstvena tranzicionim društvima kakvo je i naše, biće značajno smanjena. Posao će zavisiti od kvalifikacija i sposobnosti pojedinca, a ne od političke podobnosti ili ple-menskih veza.

Vlasti će biti prinuđene da značajno reformišu sudstvo, koje će kroz dobru kadrovsku politiku zaista igrati ulogu samostalnog i nezavisnog zaštitnika ljudskih prava. Takođe, uspješnošću reforme državne uprave biće uslovljene mnoge pomoći i sami prijem u evropski klub. Birokratizovana uprava postaće servis građana! Policija će biti prinuđena da djeluje po zakonu, a ne selektivno. Septembarski izbori su pokazali da su građani, a i političari uglavnom proevropski orijentisani i to je nešto što ohrabruje! Međutim, često se spekuiliše da će

apsolutnoj većini opozicija biti ne u Podgorici, već u Briselu. Smatram da je Brisel tu da pomogne, ali da su svi zadaci upravo naši. Tako da će savjesni građanin biti najbolja opozicija svakoj vlasti.

Ohrabruje činjenica da su gotovo svi Crnogorci i Crnogorke odlučni da krenu putem ka Evropi. Bliska istorija evropskih integracija zemalja u regionu pokazuje da je na početku euro-puta situacija u njihovom slučaju bila ista – gotovo opšti nacionalni konsenzus po tom pitanju. Kada su počele brojne i bolne reforme koje su pogađale građane direktno, želja za Evropom je polako opadala. Mišljenja sam da će analogija biti primjenjiva i u našem slučaju. Pored krajnje pohvalne odlučnosti naših građana da krenu evropskim putem, smatram da su građani u svojevrsnoj zabludi jer za njih biti član EU ima samo pozitivnu stranu.

Naime, rekao bih da je za naše građane Evropa ono što vide sada u evropskim prijestonicama zaboravljajući da iza toga stoji gotovo polu-

vjekovni napor da se društvo uredi po evropskom modelu. Evropa je standard! Na pitanje što je dobio članstvom u EU, jedan od predavača u školi evropskih integracija, kratko je odgovorio: 'NIŠTA', i dalje pojasnio da je sve 'dobijeno' upravo u pristupnom procesu." Otpustiti hiljade državnih službenika (što zahtijevaju evropski standardi) ne znači ostaviti te ljude na ulicama, već otvoriti novih hiljadu radnih mjesta. Povećati kvalitet proizvoda i usluga ne znači 'maltretirati' ovdašnje preduzetnike, već poboljšati konkurentnost tih proizvoda na evropskom tržištu. Reformisati obrazovne programe, ne znači nametnuti tuđe metodološke principe – jer im tako može biti, već reformisati sistem obrazovanja kako bi naš profesionalac mogao konkurisati za posao zajedno sa Francuzom ili Poljakom u toj Evropi... To je Evropa, to su integracije!

*Autor je urednik u RTCG.
Pohađao je II generaciju škole evropskih integracija.*

USTAV ZA EVROPU – PROŠLOST ILI BUDUĆNOST UNIJE

Piše: Maja Vujašković

Iako je Ugovor o Ustavu za Evropu (Treaty Establishing a Constitution for Europe) za mnoge jedna od neuspješnih evropskih inicijativa koje neće ugledati svjetlost dana, oni bolje upućeni u istoriju evropskih (ne)prilika znaju da to ne bi bio prvi put da Evropska unija zapadne u krizu i da iz nje opet nađe izlaz na put daljeg integrisanja.

Ustava se naročito teško odriču oni skloni da u Evropskoj uniji vide više od pukog ekonomskog integrisanja i za koje je ovaj dokument predstavljao korak ka federalnom uređenju Unije.

Potpisivanjem Ustava za Evropu u Rimu, 29. oktobra 2004. g, u organizacionom smislu, Evropa je postala nedjeljiva cjelina. Odbijanje ovog dokumenta na referendumima u Francuskoj (maj 2005.g.) i Holandiji (jun 2005. g.), na neodređeno vrijeme je onemogućilo njegovu primjenu. Ovakvi referendumske rezultati u zemljama koje su bile motor evropskog integrisanja izazvali su debate u stručnim

Ko ima viziju?

i političkim krugovima. Navodili su se brojni razlozi, među kojima naročito glasno mogućnost članstva za Tursku, nezadovoljstvo posljednjim velikim proširenjem, nepoznavanje i nerazumijevanje sadržaja Ustava, kažnjavanje vlada za ekonomsku situaciju u starim članicama i sl.

Svakako je bilo i onih koji ne žele da Unija dalje zadire u nacionalni suverenitet, mada je ona u tom smislu ipak ograničila svoje ambicije, te se u njenoj preambuli navodi da su "narodi Evrope, ostajući ponosni na svoje identitete i svoju nacionalnu istoriju, odlučni da prevaziđu stare podjele i da sve tješnje povezani zajednički oblikuju

svoju sudbinu."

Pitanje Ustava nije stavljeno adakta. U evropskim političkim i stručnim krugovima otvorena je debata o sudbini ovog teksta. Evropa je u nekoj fazi preispitivanja, sagledavanja raspoloženja građana i kapaciteta Unije za takav skok. Obzirom da su ovoj inicijativi evropski građani "zapečatili sudbinu", čini se da će naredni koraci biti upereni upravo ka građanima, njihovom boljem razumijevanju Ustava i koristi koje proizilaze iz njegove primjene.

Evropska komisija, inspirisana dešavanjima oko Ustava, prije nekoliko mjeseci izdala je bijelu knjigu, koja treba da posluži kao osnov postavljanja nove politike Unije – politike komunikacije, sa prethodno pobrojanim ciljevima. Čini se da je Unija odlučila da učini nešto po pitanju bojazni koje već duže vrijeme izražavaju predstavnici građanskog društva u Uniji, da su njena birokratija i aktivnosti isuviše "daleko" od sfere interesovanja građana Unije.

Ruku na srce, Francuskoj i Holandiji se ne može zamjeriti da nijesu pokušale da tekst Ustava približe svojim građanima u predreferendumske periodu, ali ipak ostaje pitanje koliko je "običan" evropski građanin zainteresovan i pravno obrazovan da čita i razumije 300 stranica Ustava.

Neke stvari će se u Uniji svakako morati mijenjati. Ali, u kojem pravcu? Meni se čini da će tu ključnu ulogu odigrati postojanje ili nepostojanje vizije budućnosti Unije. Ovako sve pomalo podsjeća da scenu iz "Alise u zemlji čuda", kada se Alisa nađe na raskrsnici i pita mačka koji čuči na obližnjem drvetu kuda da ide. "Kojim putem ćeš krenuti zavisi od toga gdje želiš da stigneš" je odgovor koji Alisa dobija. Jedna od mogućnosti je i stvaranje nečeg nalik državi Evropi što možda zvuči strašno, ali imajući u vidu istoriju političkog uređenja ljudskog društva, od primitivnih zajednica, preko nacionalnih država do Unije, ne bi to bila dramatična novina.

Gledajući iz perspektive naše države, svakako je korisno čitati ovaj Ugovor, jer nam on pruža, ako ne sigurnu, onda bar moguću sliku o tome kako će Evropska unija izgledati jednom kada mi stignemo na briselsku adresu. Nesporno je da će, da bi nas pustila kroz svoja vrata, Unija morati da se institucionalno reformiše.

Iako nas u posljednje vrijeme plaše zamorom od proširenja koji je nastupio u Uniji (*enlargement fatigue*), meni se čini da bi ipak trebalo da se više plašimo zamora od institucionalnih reformi u Uniji. Moguće je da bi stručnjaci međunarodnog prava mogli naći rješenje za jednu novu članicu, ali je to mjesto u redu već zauzela Hrvatska,

63	151.96
1597	1.0
817	
Eu	
[Xe]4f ⁷ 6s ²	
5.24	2,3

a za njom slijede Makedonija i Albanija.

Neuspjeh Ustava se može posmatrati kao još jedan neuspjeh Unije da izvrši neophodnu reformu institucionalnih kapaciteta, što baca izvjesno svijetlo na dilemu da li je tekst Ustava "mrtav". Naime, više nego nakon Amsterdama i Nice, Unija je svjesna svoje "hendikepiranosti" u smislu odgovora na izazove dublje i šire integracije i ispunjenja obaveza koje proističu iz obećanja evropske perspektive za (minimum) zemlje zapadnog Balkana. Ukoliko želi da odgovori na ove izazove, Unija se mora institucionalno reformisati, a mnogi stručnjaci su mišljenja da se teško mogu naći bolja rješenja od onih ponuđenih Ustavom. Onda se čini sasvim izvjesnim da će ta rješenja ipak jednom ugledati svjetlost dana, bilo u današnjoj formi Ustava, bilo u nekom novom ugovoru iz nekog evropskog grada. Možda će pod nazivom ugovor, ova rješenja manje zaplašiti one koji zadiru od nadnacionalnosti, a koje samo pominjanje termina ustav više podsjeća na "državu Evropu", a ne "Evropu država".

Autorka je studentkinja druge godine postdiplomskih evropskih studija na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Pohađala je III generaciju Škole evropskih integracija.

TEŽIŠTE MOĆI OSTAJE U DRŽAVAMA ČLANICAMA

Plan je da Ugovor o Ustavu zamijeni sve prethodne ugovore potpisane u posljednjih 50 godina (8 ugovora i više od 50 protokola i aneksa), sa izuzetkom Evroatoma, te mu se ne može osporiti da bi donio pojednostavljenje pravnog osnova Unije. Ipak, mora se priznati da uprkos činjenici da je Ustav izazvao opštu "nervozu", on ni u kojem slučaju, ne donosi nekakvu drastičnu promjenu u nadležnostima Unije. Težište moći je i dalje na državama članicama, uprkos utisku koji se nameće tokom čitanja teksta da se ipak negdje naziru i obrisi države Evrope. Izvjestan napredak bio bi postignut i u oblasti smanjenja demokratskog deficita uključivanjem nacionalnih parlamenata koji bi nadgledali poštovanje principa subsidijarnosti civilnog društva davanjem mogućnosti inicijative građanima Unije i bolje uravnoteženim institucionalnim sistemom. Unija bi dobila veći legitimitet i konačno bi na međunarodnoj sceni nastupala kao pravni subjektivitet (status pravnog lica sada imaju isključivo evropske zajednice), sa bolje isprofilisanim spoljno-političkim predstavljanjem, zahvaljujući ustanovljavanju funkcije ministra spoljnih poslova koji bi ujedno bio i potpredsjednik Komisije. Rad (zakonodavnog) Savjeta bi bio transparentniji i bliži evropskim građanima. Zakonodavna procedura bi bila efikasnija, a inkorporiranje Povelje o ljudskim pravima uvelo bi i ovu oblast u nadležnost Unije. Takođe, Evropski savjet bi dobio predsjednika, ali sa dosta ograničenim ovlašćenjima. Unija uvodi Odredbu o dobrovoljnom istupanju iz "privilegovanog kluba" po prvi put, a pruža i mogućnost saradnje na odbrambenim kapacitetima Unije.

Kao i svakoj ideji koja je Evropskoj uniji donijela značajnije promjene, i ideji o Ustavu trebalo je izvjesno vrijeme da sazre. U današnjem obliku, Ugovor o Ustavu za Evropu predstavlja logičan proizvod decenijskih napora za stvaranje "što bliže Unije" ("ever closer Union") i njeno širenje u geografskom smislu (kroz pet proširenja Unije). Elementi federalizma se pominju još 1984.g. u izvještaju Altiera Spinellija, evropskog vizionara, a svaki naredni osnivački Ugovor bio je korak naprijed u smislu širenja oblasti integracije i nadležnosti Unije.

LOBIRANJE U EU – U ADMINISTRATIVNOM CENTRU EVROPSKE UNIJE DANAS DJELUJE OKO 1.500 INTERESNIH GRUPA

Piše: mr Vladimir Vučinić

Funkcionisanje Evropske unije, shodno njenoj složenoj strukturi, odvija se istovremeno na podnacionalnom, nacionalnom i nadnacionalnom nivou. Akteri koji predstavljaju različite nivoe se međusobno umrežavaju i doprinose kreiranju, primjeni i praćenju EU pravila i principa.

Pored formalnih institucionalnih aktera, kao što su Evropska komisija, Evropski parlament i Savjet, postoje brojne mreže stručnjaka koji "snabdijevaju" znanjem ove aktere i na taj način sudjeluju u donošenju odluka. Upravo zbog toga, mnogi analitičari smatraju da je proces evropskih integracija rezultat interakcije između institucionalnih aktera i organizovanih ne-državnih interesnih grupa.

Sa proširenjem nadležnosti EU, došlo je do povećanja broja interesnih grupa u Briselu. Uvećanje broja interesnih grupa se može najbolje vidjeti na primjeru poslovnih interesnih grupa koje, kao rezultat činjenice da se preko 75% zakonskih regulativa iz oblasti ekonomije donosi u Briselu, čine 2/3 svih EU interesnih grupa. Ipak, kako je integracija EU obuhvatila, pored ekonomske i političku integraciju,

Autsajderi u Briselu nemaju što da traže

došlo je i do stvaranja novih interesnih grupa na EU nivou koje zastupaju i ostale segmente civilnog društva (NVO, društva za zaštitu ljudskih prava, zaštitu potrošača, životne sredine, itd). Smatra se da je danas u Briselu ukupan broj interesnih grupa oko 1.500.

Interesne grupe, shodno svojim potrebama, ali i finansijskim i ljudskim resursima kojima raspolažu, koriste različite nivoe i puteve kako bi postigle zacrtane ciljeve. Generalno, razlikuju se dva puta mogućeg lobiranja – nacionalni (preko organa i institucija država članica i nacionalnih kontakata) i "evropski put" (preko organa i institucija EU). Iako ova dva puta uticaja nijesu međusobno isključiva, još

uvijek postoje podijeljena mišljenja koji put je efikasniji. Sa povećanjem nadležnosti EU, došlo je do povećanog korišćenja "evropskog puta" od strane interesnih grupa. Ipak, izbor puta zavisi kako od oblasti o kojoj se pregovara, tako i od raspoloživih finansijskih i ljudskih resursa interesnih grupa.

Da bi se shvatio značaj korišćenja jednog ili drugog puta i odredio način na koji će interesne grupe pristupiti lobiranju, predstavnici interesnih grupa moraju biti u potpunosti upoznati sa načinom donošenja odluka unutar EU u datoj oblasti.

Generalno, raspoznaju se tri faze u procesu donošenja odluka: iniciranje politike, donošenje odluke

PRVI POSAO – UPOZNAVANJE SLOŽENE EU MREŽE

Kada se to tiče politika koje su u isključivoj nadležnosti EU, većina interesnih grupa se upravo fokusira na "evropski put" – Evropsku komisiju i Evropski parlament kao svoje puteve kojima pokušavaju ostvariti ciljeve. Kako u donošenju odluka na EU nivou, Evropska komisija ima ekskluzivno pravo iniciranja određenog prijedloga, a Evropski parlament sve veću moć u donošenju odluka, upravo ove dvije institucije postaju mjesto na koje su interesne grupe usmjerene. Takođe, ove dvije institucije, kao što je već rečeno, omogućavaju interesnim grupama da daju svoje inpute, pa samim tim i olakšavaju njihovo djelovanje.

Shodno tome, da bi se uspješno lobiralo u Briselu, mora se biti potpuno upoznat sa načinom donošenja odluka i institucijama koje su uključene u ovaj proces. Izbor puta za lobiranje će u mnogome zavisi od oblasti u kojoj se želi lobirati. Upravo zbog složene strukture EU, treba znati u kom periodu i u kojoj fazi lobirati kog aktera da bi se uspješno postigao zacrtani cilj. Ovakva struktura, ali i način donošenja odluka komplikuje efikasno djelovanje interesnih grupa, ali isto tako, upravo postojanje više nivoa i institucija pruža širok dijapazon djelovanja.

i primjena. Svaka od ovih faza uključuje određene institucije Evropske unije na koje treba obratiti pažnju.

U fazi iniciranja politike, Komisija zauzima glavnu ulogu i ima ekskluzivno pravo da predloži određeni akt/politiku. Evropski savjet ima sveukupnu kontrolu evropske agende, ali je njegova kontrola ograničena jer pruža Komisiji širok okvir politika na koje se treba fokusirati u narednom periodu. Shodno različitom uticaju ovih aktera, interesne grupe organizuju svoj pristup.

Evropska komisija se smatra pristupačnom institucijom u EU za interesne grupe. Štoviše, kako je Komisija prepoznala korist interesnih grupa kao izvor informacija, pomoći i legitimnosti u svojoj ulozi u donošenju odluka, ona je prihvatila da se redovno konsultuje sa interesnim grupama prije nego počne pisanje nacrtu određenog akta. U ovoj fazi interesne grupe igraju značajnu ulogu jer pružaju određenu ekspertizu Komisiji i međusobno se umrežavaju.

Kako je Evropska komisija otvorena za saradnju sa interesnim grupama, u ovoj fazi interesne grupe mogu postići neke od svojih ciljeva i predstaviti svoje pozicije. Shodno tome, upravo je u ovoj fazi i najlakše doći do željenog cilja, jer jednom kada se nacrt pošalje na viši nivo, sve je teže izmijeniti dati akt.

U sljedećoj fazi, fazi donošenja odluka, Savjet ministara igra ključnu ulogu, iako je vremenom i Evropski parlament zauzeo značajno mjesto povećavši svoje moći kroz Ugovore. Interesne grupe se fokusiraju na obje institucije i ovdje se već može govoriti

o kombinovanju nacionalnog i "evropskog puta" uticaja.

Šireći svoje moći kroz Ugovore, Evropski parlament je stekao mogućnost da dostavi amandmane na predloženi tekst Evropske komisije u mnogim oblastima, kao i da saodlučuje sa Savjetom o mnogim pitanjima. Kako je i Evropski parlament (kao i Komisija) otvoren za inpute interesnih grupa, on čini jednu od važnijih institucija za interesne grupe.

Za razliku od Komisije, Parlament nema obavezu konsultacija sa interesnim grupama, ali daje šansu zainteresovanim interesnim grupama da registruju svoje lobiste pri ovoj instituciji kako bi imale pristup sjednicama Parlamenta. Time se u ovoj fazi donošenja odluka omogućava interesnim grupama pristup informacijama i mogućnost da utiču na prijedlog Komisije i dostave svoje komentare.

Ipak, Savjet ministara još uvijek ima presudnu ulogu u velikom broju politika i moć samostalnog

donošenja odluka. Za razliku od Komisije i Parlamenta, Savjet ministara se smatra najnepristupačnijom od svih EU institucija. Na ovom završnom nivou donošenja odluka, sve je teže da se izvrše promjene jer su pitanja već definisana i proučena u prethodnim fazama procesa donošenja odluka.

Kako Savjet čine predstavnici vlada država članica, interesne grupe preko nacionalnog nivoa pokušavaju lobirati svoje predstavnike u Savjetu ministara kako bi postigle svoj cilj. Mnoge interesne grupe pokušavaju da lobiraju sopstvene vlade, ili vlade drugih država članica koje su naklonjene određenoj politici kako bi one predstavljale i zalagale se za njihove interese na sjednici Savjeta. Ovo je veoma karakteristično za one oblasti koje su još uvijek u nadležnosti država članica i gdje države članice imaju završnu riječ (npr. oblast spoljne i bezbjedonosne politike, pravosuđe i unutrašnji poslovi, itd).

Takođe, interesne grupe koje nemaju dovoljno finansijskih i ljudskih resursa da bi bile prisutne u Briselu, odlučuju se za ovaj put. Preko vlada i misija svojih država pri EU one pokušavaju da eventualno utiču na odluke EU. Ipak, ono što treba imati na umu jeste da Brisel može biti "zatvoren grad", gdje uspješno djelovanje zavisi od razvijene mreže međuljudskih odnosa i međuorganizacijskih veza. U ovakvoj situaciji, autsajderu je veoma teško da u ovakvoj situaciji postigne svoj cilj i vrati se kući zadovoljan.

Autor je službenik Ministarstva inostranih poslova RCG i saradnik Evropskog pokreta u Crnoj Gori.

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Evropski finansijski sud (EFS)

Evropski finansijski sud

U institucionalnoj strukturi Evropske Unije, veoma važno mjesto zauzima Evropski finansijski sud koji se veoma često naziva i "finansijska savjest Evrope". EFS je osnovan Briselskim ugovorom 1975. g, a stupio je na snagu dvije godine kasnije. Na početku svog rada, Sud je djelovao kao spoljna revizorska instanca. Nakon donošenja Ugovora iz Maastrichta, EFS dobija status jednak svim ostalim institucijama EU.

Osnovna uloga EFS-a je kontrola zakonitosti svih prihoda i rashoda EU, kao i kontrola računa i finansija svih institucija EU. EFS kontroliše trošenja novca iz budžeta EU kojim se koriste zemlje članice, ali i novca koji treće zemlje dobijaju u vidu pomoći iz fondova EU. Revizorska kontrola odnosi se i na kontrolu sredstava kojima raspolaže Evropska zajednica za ugalj i čelik, sredstava preduzeća za snabdijevanje zajedničkih preduzeća Evropske zajednice za atomsku energiju, kao i sredstava Evropskog fonda za razvoj.

Na zahtjev EFS-a, mora se staviti na raspolaganje sva dokumentacija i sve informacije potrebne za kontrolu. Ta kontrola se u državama članicama odvija u saradnji sa tamošnjim organima revizorske kontrole ili drugim nadležnim službama.

EFS je sud sastavljen od sudija revizora koji dolaze iz država članica Unije. Svaka država članica ima po jednog predstavnika u Sudu. Članovi Suda su lica koja su u zemlji porijekla radila u nekoj od institucija koje se bave revizijom ili su usko specijalizovana za taj posao. Preduslovi za imenovanje su posebna stručna podobnost

i garantovana nezavisnost. Svi članovi Suda biraju se na prijedlog zemlje iz koje dolaze, a njihov izbor kvalifikovanom većinom potvrđuje Savjet EU, uz konsultaciju sa EP.

Jednom izabrani članovi Suda imaju mandat od 6 godina uz mogućnost reizbora. Osim redovnih zamjena ili smrtnih slučajeva, dužnost člana EFS-a prestaje dobrovoljnom ostavkom ili smjenom sa dužnosti koju izriče ESP, shodno odredbama tačke 7. članovi EFS-a svoju dužnost obavljaju potpuno samostalno u opštem interesu Zajednice. Nije dozvoljeno da prihvataju uputstva bilo vlada, bilo drugih organa zemlje iz koje dolaze. Među sobom članovi EFS-a (na period od 3 godine sa mogućnošću obnove mandata) biraju predsjednika EFS-a. Trenutni predsjednik EFS-a je Španac **Juan Manuel Fabra Valles**.

Ograničenja ovlaštenja EFS-a za kontrolu važe samo za kontrolu finansijskih poslova ECB-a i EIB-a.

EFS svake godine dostavlja EP i EK izvještaj o protekloj budžetskoj godini. Primjedbe koje u svom izvještaju daje EFS igraju važnu ulogu u procesu donošenja odluke EP da li će ili neće odobriti budžet Evropskoj komisiji. Ako je nakon kontrole finansija EU Sud zadovoljan, onda šalje Komisiji i Parlamentu izjavu da je novac poreznika, tj. građana Unije utrošen na zakonit način.

EFS dostavlja EP i Savjetu Ministara izjavu o tačnosti računa, kao i o zakonitosti i regularnosti obavljenih poslova, što se objavljuje u Službenom listu EU.

Rezultati revizorske kontrole se nakon svake budžetske godine rezimiraju u Godišnjem izvještaju koji se predočava organima Unije i objavljuje se zajedno sa njihovim odgovorima na primjedbe EFS-a u Službenom listu.

Više informacija o Evropskom finansijskom sudu može se naći na sajtu www.eca.eu.int

Petar ĐUKANOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

EVROPSKI SAVJET ZA IZBJEGLICE I EGZILANTE (ECRE)

ECRE je evropska mreža nevladinih organizacija koje se bave pružanjem pomoći izbjeglicama i azilantima.

Članstvo ECRE danas broji oko 80 nevladinih organizacija koje se bave pitanjima izbjeglištva i azila. Među organizacijama u mreži ECRE su i neke od najvećih i najvažnijih evropskih organizacija ovog tipa.

ECRE se bavi potrebama svih lica koja traže sklonište ili azil u nekoj od evropskih zemalja, na čijem području organizacija djeluje.

Cilj organizacije je zaštita i integracija izbjeglica u društva evropskih država. Očuvanje dostojanstva, zaštita ljudskih prava i razvoj duha tolerancije građana evropskih društava prema izbjeglicama i azilantima, misija je ECRE.

Svoj cilj organizacija nastoji da postigne kroz:

- zagovaranje potrebe unapređenja evropske politike azila i promociju razvoja sveobuhvatnog i koherentnog pristupa međunarodne zajednice u rješavanju problema izbjeglica
- jačanje veze između nevladinih organizacija koje se bave pružanjem pomoći izbjeglicama i licima koja traže azil
- pomoć u razvoju organizacionih kapaciteta NVO-a koji su angažovani na rješavanju problema izbjeglica

ECRE, kroz organizovanje rada u radnim grupama i savjetodavnim tijelima, nastoji da mobilise i u svoj rad aktivno uključi sve organizacije koje pripadaju njenoj mreži.

Svoj cilj, koji se ogleda u promociji humane i velikodušne politike azila širom Evrope, ECRE nastoji postići razmjenom informacija, analizama i istraživanjima koja sprovodi u saradnji sa organizacijama iz svoje mreže.

Organizacija se bavi i monitoringom politike azila u okviru institucija EU. Kroz svoju kancelariju u Briselu ECRE sprovodi inicijative koje za cilj imaju uticaj na postojeće politike azila kako bi se one unaprijedile i humanizovale.

Sekretarijat ECRE nalazi se u Londonu.

ECRE je otvorena za prijem svih organizacija koje su zainteresovane da postanu dio mreže.

Plenarna skupština članica ECRE kreira ukupnu politiku rada organizacije. Skupština bira izvršni komitet koji se sastoji od članova predstavnika organizacija koje čine mrežu.

ECRE često oglašava potrebu za stažistima, koji čine najznačajniju podršku radu organizacije. Sve informacije o mogućnosti stažiranja, ali i o slobodnim radnim mjestima možete naći na adresi sajta organizacije.

Website: www.ecre.org

E-mail: cmassey@ecre.org

USPJEŠNO OKONČANA STUDIJSKA POSJETA
INSTITUCIJAMA EVROPSKE UNIJE

Učenje o EU na licu mjesta

Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori, uz podršku Kraljevske norveške ambasade, a u okviru projekta "Nauči o EU lično" organizovali su prvu studijsku posjetu Briselu od 17. do 21. septembra 2006.

Desetočlanu međusektorsku delegaciju odabranu nakon javnog konkursa na koji se prijavilo 142 kandidata i kandidatkinje činili su: prof. dr **Vjera Begović Radović** (Pravni fakultet), prof. dr **Danijela Jaćimović** (Ekonomski fakultet), prof. dr **Maja Kostić Mandić** (Pokret za promjene), mr **Aleksandar Damjanović** (Socijalistička narodna partija), **Olivera Vukadinović** (RTCG), Vidak **Latković** (RTCG), **Ljiljana Pjerotić** (opština Budva i EPuCG), **Damir Šehović**

(Socijaldemokratska partija), **Vidosava Kaščelan** (Zavod za školstvo, Vlada RCCG) i **Srđan Šuković** (Centralna banka Crne Gore).

Oni su imali prilike da se upoznaju sa institucijama i predstavnicima EU koje se direktno bave zapadnim Balkanom, a u sklopu toga i Crnom Gorom.

Delegaciju su primili predstavnici Evropske komisije i to Direktorata za proširenje, Evropskog parlamenta, uključujući Direktorata za saradnju sa nacionalnim parlamentima i gospodina **Marcella Vernolu**, izjistioca za Crnu Goru, kao i predstavnici Savjeta EU, Evropskog ekonomskog i socijalnog komiteta, Pakta stabilnosti, stalne misije Finske pri EU koja je trenutno predsjedavajuća i ambasade Kraljevine Norveške.

Na kraju studijskog boravka u Briselu, delegaciju je primio i **Bojan Šarkić**, v.d. šefa Misije Crne Gore.

Takođe, učesnici su imali priliku da upoznaju i sam grad Brisel i njegove brojne znamenitosti.

Organizatori nakon veoma uspješnog i korisnog iskustva, ali iverlikog interesovanja kvalitetnih kandidata velikog najavljuju skori nastavak programa.

ODRŽAN ČETVRTI MODUL OBUKE ZA TRENERE U OBLASTI
UPRAVLJANJA PROJEKTIMA FINANSIRANIM IZ FONDOVA EU

Predavanja Cvetičanina

U Podgorici je od 16. do 19. septembra održan četvrti modul obuke za trenere u oblasti upravljanje projektima finansiranim iz fondova EU.

Na seminaru, na kojem je predavao **Predrag Cvetičanin**, učestvovali su treneri Centra za razvoj nevladinih organizacija, Evropskog pokreta u Crnoj Gori i Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i

evropske integracije.

Teme predavanja bile su analiza zainteresovanih, analiza problema, analiza ciljeva, analiza strategije, razrada logičkog okvira, aplikaciona forma za projekte i forma budžeta. Seminar je dio projekta koji je podržan od Fondacije Institut za otvoreno društvo-predstavništvo Crna Gora.

ŠEF NOVOUSPOSTAVLJENE
KANCELARIJE EVROPSKE KOMISIJE
U PODGORICI MARTIN HARVEY
POSJETIO EVROPSKI POKRET U
CRNOJ GORI

Važna uloga za civilno društvo

Šef novouspostavljene kancelarije Evropske komisije u Podgorici **Martin Harvey** posjetio je 22. septembra 2006. Evropski pokret u Crnoj Gori. Tom prilikom se sastao sa generalnim sekretarom EPuCG **Momčilom Radulovićem**, **Daliborkom Uljarevićem**, izvršnom direktorkom Centra za građansko obrazovanje i **Stevom Mukom**, izvršnim direktorom Centra za razvoj nevladinih organizacija.

Tokom sastanka, predstavnici CRNVO-a, CGO-a i EPuCG su upoznali gospodina Harvey-a sa svojim brojnim i razgranatim aktivnostima, sa posebnim akcentom na one projekte koji su vezani za promociju evropskih integracija u Crnoj Gori. Takođe, bilo je riječi o različitim inicijativama koje su ove organizacije pokretale, a koje se tiču ukupnog demokratskog razvoja Crne Gore, kao i o njihovim viđenjima društveno-političke situacije u Crnoj Gori.

Objašnjavajući da je njegov mandat da posmatra i podržava proces evropskih integracija Crne Gore, kao i da prati razvoj političkih i ekonomskih prilika gospodin Harvey je naglasio da je to jedan inkluzivan proces koji zahtijeva uključivanje svih društvenih sektora i u kojem civilno društvo ima važnu ulogu.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

LEAD EUROPE FELLOWS
TRAINING PROGRAMME
2007, LONDON, UK

Scholarship / Financial aid: part-scholarships are available

Date: training begins in March 2007

Deadline: 30 November 2006

Open to: please visit the official website for more details

Website: www.lead.org/page/174

(source: eastchance)

10 RESEARCH
FELLOWSHIPS FOR
FOREIGN STUDENTS

Università degli Studi di Padova, Italy
For the academic year 2006/2007 Università degli Studi di Padova, Italy, offers 10 research fellowships for foreign students to attend Doctoral Schools.

All the positions will be covered by scholarships fully funded by Fondazione Cassa di Risparmio di Padova e Rovigo. During the 3-year doctoral programme (2007–2009), the successful candidates will be offered full board and lodging at the ESU – Azienda Regionale per il Diritto allo Studio Universitario.

The connected charges will be covered by Università degli Studi di Padova through Fondazione Cassa di Risparmio di Padova e Rovigo.

Doctoral courses will last 3 years. Doctoral courses will start on 2nd January 2007 and will end on 31st December 2009.

Eligibility Criteria

Applicants are required to meet the following criteria in order to be eligible:?

- To have foreign (non-Italian) citizenship;
- To have foreign (non-Italian) residence.

Candidates must be in possession of this requirement within the deadline date.

- To have a foreign (non-Italian) academic qualification acknowledged as equivalent to the Diploma di Laurea/ Laurea Specialistica/Magistrale (at least four years full time university education). The equivalence of the academic degree will be decided by the Council of the Doctoral School for the sole purpose of this competition.

All candidates will be admitted to the selection with due reservation.

The University can at any time exclude applicants lacking admission requirements. This measure will be communicated to the party concerned by mail with a registered letter with return receipt.

Scholarships

The amount of the scholarship is 10.561,54€ per year.

The amount of the scholarship is increased by 50% for periods of study abroad excluding the official country of residence.

For periods of study abroad students must have the approval of the Doctoral School Council.

Scholarships are paid by monthly instalments. The first instalment is paid the month following the actual beginning of the course.

Website: www.unipd.it

NYENRODE SCHOLARSHIP
INITIATIVE

Nyenrode Business Universiteit, the Netherlands

At least 61 scholarships will be available at Nyenrode Business Universiteit in 2007–2008. To celebrate its 60th anniversary, Nyenrode launched the initiative to establish 60 scholarships for the 2006–2007 academic programs. As a result, one out of every three to four students received a scholarship. Thanks to the large success of this scholarships pro-

gram, Nyenrode decided to further continue the initiative for the academic year ahead, while increasing the number of scholarships.

Although sponsored scholarships are a well known phenomenon in the United States, it is still an unique approach in the Netherlands. The Nyenrode scholarships are sponsored by alumni, companies and partner organizations. Each scholarship has a value of €10,000 and is awarded to students entering one of Nyenrode's Master Programs. Part of the process, scholarship applicants will be required to write an essay on a subject chosen by the sponsoring company.

Especially these days when young talent is becoming scarce, sponsored scholarships are an excellent way to recruit committed students. And for students, a company-sponsored scholarship can be a good way to profile themselves at companies of their choice. Together with the financial aid, the sponsoring company will also provide the winning students with coaches who will support them during their study at Nyenrode.

Sponsors should contact Erik Wuite, Business Development Officer, e.wuite@nyenrode.nl or +31 (0)346 291 556.

Students may contact Simone Roesink, Senior Project Manager, s.roesink@nyenrode.nl or +31 (0)346 291 605.

Website:

www.nyenrode.nl/60scholarships

THE GATES CAMBRIDGE SCHOLARSHIPS UNIVERSITY OF CAMBRIDGE, UK

In October 2000, the Bill & Melinda Gates Foundation of Seattle, Washington, USA announced a donation to the University of Cambridge of \$210 million to establish the Gates Cambridge Trust.

This benefaction creates in perpetuity an international scholarship programme to enable outstanding graduate students from outside the United Kingdom to study at the University of Cambridge. The Trustees are required to award scholarships on the basis of a person's intellectual ability, leadership capacity and desire to use their knowledge to contribute to society throughout the world by providing service to their communities and applying their talents and knowledge to improve the lives of others.

The Trust expects there to be of the order of 230 Gates Cambridge Scholars studying at the University at any one time. Although there may be variation in the actual number of awards made each year, the Trust seeks to elect approximately 100 new scholars annually.

In selecting Gates Cambridge Scholars, the Trust looks for students of exceptional academic achievement and scholarly promise for whom advanced study at Cambridge would be particularly appropriate. The Trust expects a good match to be made between the applicant's qualifications and aspirations and what Cambridge has to offer. Successful applicants will have the ability to make a significant contribution to their discipline while in Cambridge, with a strong aptitude for research, analysis and a creative approach to defining and solving problems.

Over time, Gates Cambridge Scholars will form an integral and dynamic part of the University's influential international alumni network, bringing vision and new ideas to improving the lives of citizens throughout the world. Cambridge alumni take the lead in applying knowledge and skill to

major problems in every walk of life: Gates Cambridge Scholars are thus expected to use their education for the benefit of others and to improve the common weal. Gates Cambridge Scholarships are awarded only to students who gain admission to the University through the University's regular procedures.

A Gates Cambridge Scholarship will cover:

- University Composition Fee and College fees at the appropriate rate
- a maintenance allowance for a single student (£8,800 for 12 months for 2006–07)
- a further discretionary allowance (£2,200 per year for 2006–07)
- one economy one-way airfare from the scholar's normal country of residence to the UK at the beginning of the course of study or research; and one economy one-way airfare from the UK to the scholar's normal country of residence at the end of the course of study or research.

Website:

www.gates.scholarships.cam.ac.uk

FRANCO MODIGLIANI RESEARCH FELLOWSHIP IN ECONOMICS AND FINANCE

The Associazione Borsisti Marco Fanno awards a Research Fellowship in Economics and Finance dedicated to the memory of

Franco Modigliani and aimed to young researchers based in non-Italian institutions who wish to move to an Italian university. The competition for the award will be based on the candidates' curriculum, papers and publications.

The competition for this Research Fellowship is open to young candidates of all nationalities who (i) completed or are about to complete a Ph.D. in economics and finance in a non-Italian university, (ii) are currently performing their research and teaching activity in a non-Italian institution, and (iii) wish to perform their future activity in an Italian university.

The Fellowship will start on 1st October 2007. From that date, the winner will engage in full-time research activity at the department that has agreed to host him/her. He/she will move to the corresponding location, will reside there for the duration of the scholarship, and will not accept other paid employment contracts.

The Fellowship entitles the winner to the payment of a yearly sum of Euro 50,000, gross of all taxes and social security contributions, by Associazione Borsisti Marco Fanno. The duration of the Fellowship is two years, renewable for two more.

During this period, the Associazione Borsisti Marco Fanno can invite the winner to illustrate the state of his/her research in seminars, interviews or workshops.

By the 30th of September of each year, the winner will have to produce a report on the state of advancement of his/her research, attaching the evaluation produced by the his/her local scientific supervisor.

By the end of the second year, his/her research output will be refereed by one or more experts chosen by the award committee.

The committee will then produce an evaluation of the winner's research activity. On the basis of that evaluation the Associazione Borsisti Marco Fanno will make an unappealable decision as to whether the Fellowship is to be renewed for two more years or not.

By the end of the Fellowship's tenure, the winner will produce a final report.

Website: www.mcc.it

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I

Tel / fax: 081 / 665 – 112, 665 – 327

E– mail : eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu